

ФИНАНСИРАЊЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ЛОКАЛНОМ НИВОУ

ПРИМЕР ГРАДА СУБОТИЦА И ОПШТИНА АПАТИН И ОЦАЦИ

Квалитет ваздуха у Србији, по већини показатеља¹ је међу најлошијим у Европи. У седам од осам градских агломерација прекорачују се дозвољене границе за неколико загађујућих материја². Само 58% становништва је прикључено на јавну канализацију³, док само десетак градова има пречистач отпадних вода. Постоји 120 сметлишта која не испуњавају законске услове, на која локална комунална предузећа и даље одлажу неселектован отпад, а поред тога, постоји још 3085 дивљих депонија⁴. Ове чињенице су последице вишедеценијског, политичког, економског и медијског занемаривања животне средине. Зато није изненађење што је, на почетку приступних преговора са Србијом, Европска комисија најслабије оценила област животне средине⁵.

Стање посебно забрињава када се пројектују трошкови усвајања и примене правне регулативе ЕУ. Процењује се да ће до 2030. године трошкови примене права из поглавља 27 (заштита животне средине), достићи 10,6 милијарди евра⁶, и то највише за заштиту вода од загађења (5,6 милијарди), управљање отпадом (2,8 милијарди) и за индустријско загађење (1,3 милијарде). Искуства држава које су 2004. и 2007. године приступиле ЕУ указују да за испуњење услова само у области заштите животне средине треба издвојити 1,5 – 2,5% бруто домаћег производа (БДП) годишње. У Србији је у 2011. години издвојено 0,4% БДП⁷. Искуства других држава, такође, указују да локалне самоуправе имају важну улогу и подносе 35 – 60% националних трошкова у овој области⁸, пре свега инвестицијама у комуналну инфраструктуру.

Шта нас спречава да улажемо новац у чист ваздух и воду, у нашу здраву животну средину? Пре свега, знање, свест и понашање политичара, као доносилаца одлука, не одговарају потребама и упозорењима. Потврда за то је чињеница да се у последње три изборне кампање (2012, 2014. и 2016. године), ниједна странка није бавила животном средином, ниједна порука није упућена јавности о стању и важности ове области.

¹ Европска агенција за заштиту животне средине, EMRC Cost-benefit Analysis of Final Policy Scenarios for the EU Clean Air Package, 2014, стране 47 – 68, доступно на интернет страници: <http://ec.europa.eu/environment/air/pdf/TSAP%20CBA.pdf>

² Годишњи извештај Европске комисије о напретку Србије за 2015. годину, Поглавље 27: Животна средина и климатске промене, страна 78.

³ Извештај о стању животне средине у Републици Србији за 2014. годину, страна 52.

⁴ Исто као под 3, страна 79.

⁵ Исто као под 2, страна 78. – „Србија је у раној фази припреме у областима животне средине“.

⁶ Национална стратегија за апроксимацију у области животне средине за Републику Србију, „Службени гласник РС“ 80/2011, Увод, страна 3. Доступно на – <http://www.ekoregistar.sepa.gov.rs/nacionalna-strategija-za-aproksimaciju-u-oblasti-zivotne-sredine-za-republiku-srbiju>

⁷ Исто као под 6, поглавље 5.2.3, страна 28. Процењује се да је у 2014. години износио само 0,25%.

⁸ Презентација „Улога локалних власти у европским интеграцијама у области заштите животне средине“, Синиша Митровић, саветник председника Привредне коморе Србије, 2011.

Како се заштита животне средине финансира? Шта чини систем финансирања? Колики су годишњи приходи буџета за заштиту животне средине?

Систем финансирања најважнији је инструмент спровођења било које политике, па и политике заштите животне средине, било да се ради о републичком, покрајинском или локалном нивоу. Законски су прописани међусобно повезани економски инструменти:

1) Фондови:

- Зелени фонд Републике Србије⁹,
- Покрајински буџетски фонд за заштиту животне средине¹⁰,
- Буџетски фондови за заштиту животне средине локалних самоуправа¹⁰.

2) Наменске накнаде¹¹:

- Републичке, које су 100% приход републичког буџета,
- Републичке, које Република дели са општинама и градовима на чијој су територији наплаћене, у односу 60:40¹²,
- Локалне, које су 100% приход локалних буџета¹³.

У табели дајемо преглед прихода буџета Републике Србије (РС), АП Војводине (АП) и локалних самоуправа (ЛС) у 2015. години, у хиљадама динара, на основу свих накнада за заштиту животне средине¹⁴. У овом тренутку, укупно постоји 9 накнада, али је до скоро постојала и накнада за загађивање животне средине¹⁵, која је, такође приказана у табели (означена црвено). Три накнаде су приход искључиво републичког буџета, а једна је приход искључиво буџета локалне самоуправе. Само једна накнада је приход покрајинског буџета, за обвезнике са подручја АП Војводине. Приходи од две накнаде деле се између републике и локалне самоуправе. Од две накнаде није било прихода. Финансијски су најиздашније локалне накнаде за заштиту и унапређење животне средине, које су буџетима општина и градова донеле укупно 3,3 милијарде динара прихода, затим накнада за емисије загађујућих материја у ваздух, у укупном износу од 3,05 милијарди динара и накнада за посебне токове отпада са 2,9 милијарди динара.

⁹ Фонд за заштиту животне средине Републике Србије укинут је у септембру 2012. године. После више од три године, поново је успостављен у фебруару 2016. године, новим Законом о изменама и допунама Закона о заштити животне средине („Сл. гласник РС“ 14/2016) члан 90, 90а, 90б, 90в, 90г.

¹⁰ Закон о заштити животне средине („Сл. гласник РС“ 135/2004, 36/2009 и 14/2016) члан 100, став 1.

¹¹ Закон о заштити животне средине („Сл. гласник РС“ 135/2004, 36/2009 и 14/2016) члан 84, 85, 85а, 87.

¹² По Уредби о врстама загађивања, критеријумима за обрачун накнаде и обвезницима... (30/2013), накнаде се наплаћују за емисије SO₂, NO₂, прашкастих материја, супстанци које оштећују озонски омотач, произведени и одложени отпад и полиетиленске кесе.

¹³ Уредба о одређивању активности чије обављање утиче на животну средину (109/2009 и 8/2010).

¹⁴ Извор података: Управа за трезор.

¹⁵ Власници моторних возила плаћали су ову накнаду приликом продужења регистрације, једном годишње. Свака локална самоуправа имала је 40% прихода од ове накнаде, док је 60% био приход републичког буџета. Иако је у 2011. години републички буџет приходовао 810 милиона динара, а буџети локалних самоуправа укупно 540 милиона динара, накнада је укинута у септембру 2012. године, због предизборног обећања једне политичке странке да ће смањити трошкове регистрације возила.

Шифра	Назив накнаде	Припадност прихода (%)			Наплаћен износ у 2015. години у хиљадама динара (000)		
		РС	АП	ЛС	РС	АП	ЛС
714126	Накнада за стављање у промет заштићених дивљих биљних и животињских врста	100	0	0	67.711	0	0
714546	Накнада за коришћење рибарских подручја	100	100	0	27.830	12.706	0
714547	Накнада за загађивање животне средине	60	0	40	0	0	0
714548	Накнада за супстанце које оштећују озонски омотач и накнада за пластичне кесе	60	0	40	8.849	0	5.900
714549	Накнаде од SO ₂ , NO ₂ , прашкастих материја и одложен отпад	60	0	40	1.830.147	0	1.220.098
714562	Посебна накнада за заштиту и унапређење животне средине	0	0	100	0	0	3.304.786
741591	Накнада за производе који после употребе постају посебни токови отпада	100	0	0	2.929.096	0	0
741592	Накнада за загађивање животне средине у подручјима од посебног државног интереса	80	0	20	0	0	0
741593	Накнада за стављање амбалаже у промет	100	0	0	22.639	0	0
741594	Накнаде за компензацијске мере	100	0	0	0	0	0
УКУПНИ ТЕКУЋИ ПРИХОДИ У 2015. ГОДИНИ у хиљадама (000) динара					4.886.272	12.706	4.530.784

Уочавамо да тренутно постоје само три наменске накнаде које чине приходе локалне самоуправе за заштиту животне средине. Збир прихода од ових накнада је износ који локална самоуправа наменски мора да утроши преко буџетског фонда за заштиту животне средине¹⁶, на основу годишњег програма. За овај програм, локална самоуправа дужна је да прибави сагласност Министарства¹⁷ надлежног за послове животне средине. Локалне самоуправе дужне су, такође, да Министарству доставе и извештај о коришћењу средстава буџетског фонда, до 31. марта текуће године за претходну¹⁸. Уколико се у буџетском фонду не потроше сва средства, неискоришћени износ се, у складу са Законом о буџетском систему, преноси у наредну годину.

Какви проблеми постоје у систему локалног финансирања животне средине?

Стручни тим Еколошког центра „Станиште“ из Вршца непрекидно од 2010. године прати стање система финансирања заштите животне средине на локалном нивоу. Уочено је више великих проблема, од којих су најважнији следећи:

- 1) Расходи за заштиту животне средине мањи су од наменских прихода –** Приходи од накнада у 2014. години за све општине и градове збирно су износили 4,8 милијарде динара, што је недовољно када се узме у обзир стање животне средине и потребе. Међутим, расходи буџетских фондова су исте

¹⁶ Закон о изменама и допунама Закона о заштити животне средине (14/2016), члан 100, став 2.

¹⁷ Исто као под 16, члан 100, став 3.

¹⁸ Исто као под 16, члан 100, став 4.

године били само 3 милијарде динара¹⁹, што је пракса годинама. У периоду 2010–2014 неутрошено је и у 2015. годину пренето укупно 5,5 милијарди динара. Од 145 општина и градова²⁰, њих 110 до 125 бележи ове преносе сваке године. Најчешће је то само номинални пренос, јер општине и градови ова, али и друга наменска средства, ненаменски користе за друге, углавном текуће потребе.

- 2) **У великом броју општина и градова, наменским средствима се финансирају и програми који не припадају заштити животне средине** – Више од милијарду динара троши се из буџетских фондова на активности које не доприносе заштити животне средине (асфалтирање улица, изградња спортских објеката, зоо-хигијена, комуналне услуге, итд.), као и на недопуштене преносе са буџетског фонда на друге индиректне кориснике буџета (нпр. субвенције комуналним предузећима), што додатно умањује ефекте улагања у животну средину²¹. Посебан проблем је што надлежно Министарство даје сагласности на програме буџетских фондова који садрже и ова ненаменска коришћења.
- 3) **Одлучивање о приоритетима за финансирање је нетранспарентно** – Јавност је искључена из одлучивања о садржају програма локалних фондова. Само 47 општина и градова (32%) има стратегију заштите животне средине, од тога је 26 стратегија усвојено до 2007. године, те се поставља питање на основу којих критеријума се бирају пројекти и активности које ће се финансирати²².

Можемо закључити да је систем финансирања заштите животне средине неуређен и неефикасан. Такав систем не може спречити расипање и тако недовољних средстава, не подстиче улагања у животну средину, нити може задовољити потребе грађана.

Како се финансира заштита животне средине у Суботици, Апатину и Оџацима?

Испитали смо колико су наведени проблеми присутни у систему финансирања заштите животне средине у граду Суботици и општинама Апатин и Оџаци. На основу одредби Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, наведеним локалним самоуправама обратили смо се захтевом и тражили копије следећих докумената:

- Завршни рачун за 2015. годину, који садржи и посебан део, у којем су расходи исказани по функционалним класификацијама.
- Програм коришћења средстава буџетског фонда за 2015. и 2016. годину.
- Сагласност надлежног Министарства на програм коришћења средстава буџетског фонда за заштиту животне средине за 2015. и 2016. годину.
- Извештај о коришћењу средстава буџетског Фонда за 2015. годину.

¹⁹ Подаци из завршних рачуна за све општине у Србији, у периоду 2010 – 2014. године.

²⁰ По Закону о територијалној организацији („Сл. гласник РС” број 129/2007), у административно-територијалном саставу Републике Србије постоје 174 јединице локалне самоуправе. По Резолуцији 1244 Савета безбедности ОУН, на подручју АП Косово и Метохија од 1999. године делује Привремена административна мисија (УНМИК). Без АП КиМ, у Србији постоји 145 јединица локалне самоуправе.

²¹ Листа оваквих расхода објављена је у публикацији „Путокази за боље финансирање заштите животне средине у Србији на локалном нивоу“, Еколошки центар „Станиште“ Вршац, 2014, страна 43 – 46.

²² Исто као под 21, страна 52.

Из докумената и ранијих истраживања, у којима смо користили документе за претходне године, утврдили смо стање у последњих 6 година²³, што приказујемо у табели.

Врста прихода и расхода у динарима	Суботица	Апатин	Оџаци
Текући приходи од накнада у 2010. години	162.892.000	8.239.321	1.546.645
Расходи буџетског фонда у 2010. години	100.529.807	4.825.536	1.064.663
Неутрошено и пренето у 2011. годину	62.362.193	3.413.785	481.982
Текући приходи од накнада у 2011. години	186.364.031	15.631.195	1.656.286
Укупни приходи у 2011. години (пренети + текући)	248.726.224	19.044.980	2.131.268
Расходи буџетског фонда у 2011. години	105.610.891	15.460.858	1.294.198
Неутрошено и пренето у 2012. годину	143.115.333	3.584.122	844.070
Текући приходи од накнада у 2012. години	66.752.863	63.660.728	1.273.974
Укупни приходи у 2012. години (пренети + текући)	209.868.196	67.244.850	2.118.044
Расходи буџетског фонда у 2012. години	126.954.000	66.500.000	897.477
Неутрошено и пренето у 2013. годину	82.914.196	744.850	1.220.567
Текући приходи од накнада у 2013. години	7.209.812	64.922.016	235.377
Укупни приходи у 2013. години (пренети + текући)	90.124.008	65.666.866	1.455.944
Расходи буџетског фонда у 2013. години	46.137.374	35.082.881	1.239.000
Неутрошено и пренето у 2014. годину	43.986.634	30.583.985	216.944
Текући приходи од накнада у 2014. години	66.283.967	63.925.445	11.479.286
Укупни приходи у 2014. години (пренети + текући)	110.270.601	94.509.430	11.696.230
Расходи буџетског фонда у 2014. години	92.303.000	13.198.998	1.207.988
Неутрошено и пренето у 2015. годину	17.967.601	81.310.432	10.488.242
Текући приходи од накнада у 2015. години	84.158.553	56.368.110	17.538.720
Укупни приходи у 2015. години (пренети + текући)	102.126.154	137.678.542	28.026.962
Расходи буџетског фонда у 2015. години	58.370.000	28.495.653	5.113.218
Неутрошено и пренето у 2016. годину	43.756.154	109.182.889	22.913.744

Све три испитиване локалне самоуправе су за заштиту животне средине трошиле мање новца него што су наменски приходовале, и то у 13 од 18 случајева. У Суботици и Оџацима се у 2013. години уочава значајан пад текућих прихода од накнада, због укидања накнаде за моторна возила. Од 5 случајева када су расходи били већи од наменских прихода, три пута разлог је био управо овај пад прихода, а не повећање расхода (осим код Суботице у 2012. и 2014. години). После 2012. године уочава се осетан пораст прихода, због повећања локалних накнада. Износ расхода не прати ово повећање прихода, што је довело до великог повећања износа неутрошених средстава.

²³ Изменама Закона о заштити животне средине у мају 2009. године („Сл. гласник РС“ 36/2009) прописана је обавеза оснивања буџетских фондова, тако да је 2010. година прва у којој је Закон примењен. Зато се 2010. година рачуна као почетна.

Град Суботица

- По износу текућих прихода, буџетски фонд Суботице један је од највећих у Србији, на 8. месту од 145 општина и градова, у 2014. и у 2015. години.
- У последњих 6 година, у три године (2010, 2011. и 2015) било је више прихода од накнада, него што је било расхода у буџетском фонду. Није утрошено и у 2016. годину требало је да се пренесе 43,7 милиона динара.
- Програми коришћења средстава буџетског Фонда за заштиту животне средине за 2014. и за 2015. годину, добили су од надлежног Министарства сагласност. Наш стручни тим није уочио активности и пројекте који не припадају заштити животне средине.
- Из буџетског фонда финансирају се законом прописане обавезе мониторинга квалитета животне средине²⁴ и програми заштите у заштићеним подручјима природе²⁵ у 2014. и 2015. години.
- Извештаји о реализацији Програма коришћења средстава буџетског фонда дају детаљне податке из којих се може закључити права природа активности и пројеката који су финансирани из фонда у 2014. и 2015. години. У оквиру тематских области наведене су све спроведене активности. На пример, у области Програми и пројекти праћења стања животне средине, наведено је да ову област чине мониторинг квалитета ваздуха (мерење емисије сумпор-диоксида, чађи, азот-диоксида, приземног озона и суспендованих честица), мониторинг површинских вода (језеро Палић и Лудаш), мониторинг нивоа комуналне буке (5 системских и 5 индикативних мерних места) и испитивање квалитета градског земљишта (5 локација).
- У извештајима су износи утрошених средстава дати збирно по тематским областима: 1) Програми и пројекти праћења стања животне средине (мониторинг) – 5.656.000 динара, 2) Програми заштите и развоја заштићених природних добара – 7.844.000 динара, 3) Подстицајни, превентивни и санациони програми и пројекти – 22.400.000 динара, 4) Управљање отпадом 14.500.000 динара, 5) Образовне активности, јачање свести, информисање и објављивање података о стању и квалитету животне средине – 5.200.000 динара и 6) Програми и пројекти за које су се стекле обавезе закључивањем уговора у 2014. години – 2.770.000 динара. Међутим, нису наведени износи за сваку од наведених појединачних активности у оквиру ових области. На пример, у области 1 није наведено колико је утрошено за мониторинг

²⁴ Мониторинг квалитета ваздуха, по члану 9. и 15. Закона о заштити ваздуха („Сл. гласник РС“ 36/2009 и 10/2013) и мониторинг буке, по члану 8. Закона о заштити од буке („Сл. гласник РС“ 36/2009 и 88/2010).

²⁵ Програми заштите у Парку природе „Палић“ и Споменику природе „Стабла храста лужњака на Палићу“, по члану 69. Закона о заштити природе (36/2009 и 14/2016).

квалитета ваздуха, а колико за мониторинг буке, испитивање површинских вода и земљишта. Такође, у области 2, није наведено колико је утрошено за Парк природе „Палић“, а колико за Споменик природе „Стабла храста лужњака на Палићу“ и суфинансирање летњих истраживачко-едукативних кампова и међународног волонтерског радног кампа на Лудашком језеру.

- У извештајима је исказан укупан износ неутрошених средстава који се преноси у наредну годину и наведене су незавршене или нереализоване активности, али нису дати износи за сваку појединачну активност.

Општина Апатин

- По износу текућих прихода, буџетски фонд општине Апатин један је од највећих у Србији, на 9. месту у 2014. години и на 15. месту у 2015. години.
- У последњих 6 година, само у 2012. години било је више расхода у буџетском фонду него наменских прихода од накнада. Није утрошено и у 2016. годину требало је да се пренесе нешто више од 109 милиона динара.
- У Програмима коришћења средстава буџетског фонда, поред текућих прихода од накнада, пренета средства из претходних година нису ни планирана као извор прихода. У Програму за 2014. годину планиране су активности у износу од 31,5 милиона, уместо 94,5 милиона динара, колико је требало (63,9 милиона од текућих прихода од накнада у 2014. години и 30,6 милиона динара пренетих средстава из 2013. године). У Програму за 2015. годину планиране су активности у износу од 62 милиона, иако је требало 137,7 милиона динара (56,4 милиона од текућих прихода од накнада у 2015. години и 81,3 милиона динара пренетих средстава из 2013. године). Исти случај је и у 2016. години – планирано је 62 милиона динара, само од текућих накнада, а потпуно је изостављено 109 милиона динара пренетих из 2015. године. Из овога можемо закључити да општина Апатин у Програмима коришћења средстава буџетског фонда уопште не планира пренета средства из претходних година. То указује да се од грађана и привреде наменски наплаћена, а неутрошена средства за програме животне средине, ни не преносе у наредну годину, већ се ненаменски троше у истој години када су наплаћена. Такође, планира се мање него што се у реалности наплати, а потроши се знатно мање него што се планира. Управо ово су разлози зашто је износ наменски наплаћених, али ненаменски потрошених средстава у буџетском фонду општине Апатин – један од највећих у Србији.
- Програми коришћења средстава за 2014, 2015. и 2016. годину добили су сагласност од надлежног Министарства, уз напомену да следеће планиране активности нису из делокруга заштите животне средине, те их треба изоставити из програма фонда: у 2014. години – уништавање штеточина (дивљи пси и шакали) и услуге зоохигијене (уклањање паса и мачака са

јавних површина), у 2015. години – услуге зоохигијене (збрињавање напуштених животиња) и у 2016. години – подстицајна средства ловачким удружењима за решавање проблема штеточина (дивљи пси и шакали), као и спровођење дератизације. Ове активности су изостављене из Програма коришћења средстава буџетског фонда који је усвојила локална скупштина.

- Поред активности за које је Министарство утврдило да не припадају заштити животне средине, у Програму коришћења на који је прибављена сагласност, наш стручни тим је уочио још планираних активности чија је припадност заштити животне средине спорна – ларвицидни третман комараца, таблете за домаћинства (2,5 милиона у 2014, затим 6 милиона у 2015, и 12,5 милиона динара у 2016. години), затим набавка средстава за дезинфекцију и дезинсекцију (700.000 динара у 2014. години и 2 милиона у 2015. години), као и сузбијање крпеља (400.000 динара у 2016. години).
- Извештаји о реализацији Програма коришћења средстава буџетског фонда дају детаљне податке из којих се може закључити права природа активности и пројеката који су финансирани средствима фонда у 2014. и 2015. години. Наведене су све спроведене активности, са утрошеним износима.
- У извештају о утрошеним средствима буџетског фонда за 2014. годину види се да је и поред напомене Министарства и изостављања из Програма, ипак финансирана активност „збрињавања паса луталица“ (399.475 динара) што је ненаменско трошење. Финансиране су и све активности чија је припадност области заштите животне средине спорна – сузбијање комараца (3.547.838 динара), дератизација (3.471.600 динара) у знатно већим износима него што је планирано Програмом, тако да је више од половине укупног износа фонда утрошено на програме који не припадају области заштите животне средине, или чија је припадност овој области спорна. Са друге стране, није спроведен већи део активности које без сумње доприносе животnoj средини (нпр, набавка канти за домаћинства – 5 милиона, набавка рециклажних контејнера – 3 милиона, уклањање радиоактивних громобрана – 3 милиона динара), или је спроведен у значајно мањим износима (нпр, уклањање дивљих депонија – 1,8 милиона, од планираних 14 милиона динара).
- У извештају о утрошеним средствима за 2015. годину уочавамо исте неправилности, у још већим износима – сузбијање комараца 13,7 милиона динара, затим дератизација, дезинсекција и сузбијање крпеља укупно 4,3 милиона динара, као и „збрињавање паса луталица“ 549.380 динара.
- Финансиране су законом прописане обавезе мониторинга квалитета ваздуха само у 2014. години. У 2015. години рађен је мониторинг воде на јавним купалиштима (није наведено у Програму коришћења средстава за ту годину). Ово је ненаменско трошење, јер је наведена активност у надлежности Министарства здравља и не припада области заштите животне средине.

Општина Озаци

- По износу текућих прихода, буџетски фонд општине Озаци спада у средње величине у Србији, на 48. месту у 2014. години и на 41. месту у 2015. години.
- У последњих 6 година, само у 2013. години било је више расхода у буџетском фонду него наменских прихода од накнада. Није утрошено и у 2016. годину требало је да се пренесе нешто више од 22,9 милиона динара.
- У Програмима коришћења средстава буџетског фонда за 2014. годину, поред текућих прихода од накнада, као извор прихода планирају се и пренета средства из претходних година. Тако је у Програму за 2015. годину планирано 25,5 милиона динара, а у Програму за 2016. годину 37,1 милион динара, што одговара збиру текућих и пренетих прихода. Средства пренета из 2015. године јасно су издвојена у посебној колони. Међутим, извршени расходи у обе године били су далеко мањи од планираних, што је разлог зашто се скоро сваке године увећава износ пренетих средства.
- Програми коришћења средстава за 2014, 2015. и 2016. годину, добили су сагласност од надлежног Министарства, уз напомену да следеће планиране активности нису из делокруга заштите животне средине, те их треба изоставити из програма фонда: у 2015. години – мониторинг површинских вода на јавним купалиштима (у надлежности Министарства здравља) и адаптација објекта за привремени смештај угинулих животиња (надлежност Министарства пољопривреде).
- Поред активности за које је Министарство утврдило да не припадају заштити животне средине, у Програму коришћења на који је прибављена сагласност Министарства, наш стручни тим је уочио још планираних активности чија је припадност заштити животне средине спорна – израда техничке документације за изградњу атмосферске канализације (900.000 динара у 2014. години, 5 милиона у 2015. години и 6,8 милиона динара у 2016. години, од чега 5,3 милиона пренето из 2015. године), затим фазна реализација изградње атмосферске канализације (6,6 милиона динара у 2015. години и 13 милиона динара у 2016. години), као и набавка специјализованог возила за угинуле животиње (3,5 милиона динара у 2015. години, пренето у 2016. годину) што значи да адаптација објекта за смештај угинулих животиња није добила сагласност Министарства, а набавка возила за превоз истих јесте.
- Извештаји о реализацији Програма коришћења средстава буџетског фонда дају детаљне податке из којих се може закључити права природа активности и пројеката који су финансирани из фонда у 2014. и 2015. години. Наведене су све спроведене активности, са утрошеним износима финансирања.

- У извештају о утрошеним средствима буџетског фонда уочава се да су у 2014. години, спроведене само активности на санацији дивљих депонија и уклањању амброзије, као и на суфинансирању пројеката НВО. Такође, у 2015. години спроведене су и финансиране активности на санацији дивљих депонија, уклањању амброзије, на санацији заштићеног дрвореда, и дат је аванс за израду техничке документације за изградњу атмосферске канализације у неколико насељених места (по нашем мишљењу спорна активност, за коју Министарство није требало да да сагласност).
- Иако су програмом биле планиране, нису спроведене ни финансиране законом прописане обавезе мониторинга квалитета ваздуха у обе године, као ни програми у заштићеним подручјима природе у 2014. години.

Шта можемо закључити?

У све три испитиване локалне самоуправе, мање или више, изражени су сви проблеми које смо навели у уводном делу, а који се могу наћи у великој већини општина и градова у Србији. Стање се може побољшати већом пажњом надлежног Министарства приликом давања сагласности на одређене активности, већом контролом спроведених активности наведених у Извештају о коришћењу средстава, као и већом надзорном улогом локалних еколошких НВО. Надлежно Министарство није било спремно да изврши дубље и суштинске измене Закона о заштити животне средине (усвојене у фебруару ове године), у делу који се односи на финансирање животне средине.

Нарочито забрињавају последње измене Закона о буџетском систему. У немоћи да обузда ненаменско трошење, држава је одлучила да стање легализује, укине наменски карактер скоро свих буџетских средстава, па и накнада за заштиту животне средине²⁶. Сада општине могу да чине оно што су радиле и до сада – да без устезања и правних последица средства за заштиту животне средине троше на друге намене. До каквих ће тешких последица по животну средину то довести, видећемо у годинама пред нама.

²⁶ По Закону о буџетском систему („Сл. гласник РС“ 103/2015), члан 2, тачка 15, у наменска средства сада спадају само донације, кредити и самодопринос, али не и накнаде за заштиту животне средине.